

Opgave 2 Wat als we de democratie afschaffen?

De meeste mensen gaan ervan uit dat de democratie sterk en stabiel genoeg is om antidemocratische aanvallen te weerstaan. Maar volgens de Amerikaanse historicus Timothy Snyder is dit een vergissing die in de westerse geschiedenis vaker is gemaakt.

In zijn boek *Over tirannie. 20 lessen uit de 20e eeuw* beschrijft hij hoe fascisme, nazisme en communisme het al vaker hebben gewonnen van de democratie.

Snyder ziet in het presidentschap van Donald Trump (2016-2020) aspecten van tirannie en fascisme. Snyder noemt bijvoorbeeld Trumps claim dat hij de herverkiezingen voor zijn tweede termijn door fraude zou hebben verloren. En hij noemt Trumps bemoeienis met de bestorming van het Capitool door zijn aanhangers.

Snyder legt in twintig lessen uit hoe gewone burgers de democratie kunnen beschermen tegen een autoritaire overheid zoals die van Trump. Een van deze lessen is dat je volgens Snyder niet bij voorbaat moet gehoorzamen aan een autoritaire overheid. Je moet volgens hem kalm blijven en zo moedig zijn als je kunt om je tegen een autoritaire overheid te verzetten.

Moed kun je vanuit de deugdethiek opvatten als deugd.

- 1p 8 Leg met het voorbeeld van het verzet tegen een autoritaire overheid uit wat moed als deugd inhoudt volgens Aristoteles.

Volgens Snyder moeten burgers met elkaar blijven praten en politiek actief blijven als ze te maken krijgen met een tirannieke leider en een autoritaire overheid.

Ook John Stuart Mill zou pleiten voor een moedige houding en voor actieve politieke betrokkenheid.

- 2p 9 Leg met het verband tussen Mills mensbeeld en het ontplooiingsliberalisme uit dat hij zou pleiten voor een moedige houding tegenover een autoritaire overheid.

Leg vervolgens uit dat Mill vanuit de utilistische ethiek voorstander is van politieke betrokkenheid.

Tirannieke heersers grijpen volgens Snyder makkelijk naar geweld. Volgens hem begint dat geweld via taal. Trump staat bekend om zijn vele toespraken en tweets waarin hij mensen en bevolkingsgroepen beledigt met seksistische en racistische opmerkingen. Volgens Snyder is het daarom erg belangrijk om alert te blijven op het gevaar van woorden. Mill en Bhikhu Parekh verschillen van mening over wanneer woorden gevaarlijk zijn.

- 3p 10 Leg met het voorbeeld van de graanhandelaar uit wanneer woorden volgens Mill te gevaarlijk worden.
Leg vervolgens uit dat woorden volgens Parekh om een andere reden gevaarlijk zijn.
Beargumenteer ten slotte met een afweging van de opvattingen van Mill en Parekh wanneer volgens jou woorden te gevaarlijk worden.

Trump heeft toegegeven dat hij alleen de waarheid spreekt als dat in zijn eigen voordeel is, maar dat hij anders zal liegen. Volgens Snyder is het belangrijk om te blijven geloven in de waarheid en om zelf op onderzoek uit te gaan.

Mill geeft verschillende redenen voor volledige vrijheid van meningsuiting. Twee van deze redenen gaan over waarheid.

- 2p 11 Geef weer wat **deze twee** redenen inhouden.

Bij de strijd tegen een autoritaire overheid zijn volgens Snyder universele, voor alle mensen geldende waarden als vrijheid en gelijkheid nodig. Volgens John Rawls denken niet alle burgers hetzelfde over waarden als vrijheid en gelijkheid. Volgens hem is het feit van redelijk pluralisme belangrijk om een onderscheid te maken tussen de basisstructuur van de samenleving en de vrijwillige verbanden die burgers aangaan.

- 3p 12 Geef weer wat de volgende **twee** opvattingen van Rawls inhouden:
- het feit van redelijk pluralisme, en
 - het onderscheid tussen basisstructuur en vrijwillige verbanden.
- Beargumenteer vervolgens met deze **twee** opvattingen of universele waarden volgens jou kunnen bestaan.

Volgens Snyder moeten we de democratie weerbaarder maken tegen bedreigingen.

In NRC verscheen een gedachte-experiment over de toekomst van onze democratie. Via verschillende scenario's wordt onderzocht hoe we tot een stabiel en rationeel politiek bestuur zouden kunnen komen. Uitgangspunt daarbij is het toekomstige jaar 2059, waarin de democratie zogenaamd ten onder dreigt te gaan:

tekst 3

Na het rampjaar 2059 was het wereldwijd duidelijk dat de democratie haar tijd gehad had. [...] De ramp was vermijdbaar maar de politiek had gefaald. Bestuur en volksvertegenwoordiging waren vooral bezig geweest kiezers naar de mond te praten. Emotionele thema's kregen meer aandacht dan ze verdienden [...]. De kiezer droeg zelf ook schuld. Die was weinig geïnteresseerd, liet zich leiden door slogans, had niet de kennis om weloverwogen keuzes te maken die leiden tot het kiezen van de juiste leiders.

bron: nrc.nl, Wat als we de democratie afschaffen?, 2018

Om het probleem in tekst 3 op te lossen, worden drie mogelijke oplossingen onderzocht. De eerste oplossing is het burgerforum: een algoritme selecteert op wetenschappelijke wijze 99 burgers die representatief zijn voor de hele bevolking. De politieke besluiten die deze burgers nemen, hebben daarom altijd voldoende draagvlak in de samenleving.

Het burgerforum laat zich goed voorlichten door experts:

tekst 4

Na alle experts gehoord te hebben, zullen de 99 burgers met een pragmatisch wetsvoorstel komen. Zo werkt het altijd. Geconfronteerd met de feiten en belast met verantwoordelijkheid nemen burgers rationele besluiten. Zelfs thema's waaraan beroepspolitici nooit hun vingers durfden te branden, worden door burgerfora opgelost.

bron: nrc.nl, Wat als we de democratie afschaffen?, 2018

Volgens Joseph Schumpeter levert participatie van gewone burgers in een democratie niet veel op.

- 2p 13 Leg **een** van de redenen die Schumpeter hiervoor heeft uit met **tekst 3**. Beargumenteer vervolgens of **tekst 4** een oplossing biedt voor het probleem dat Schumpeter heeft met gewone burgers.

De tweede oplossing die wordt onderzocht, is een puntenstelsel: iedereen krijgt een stem tijdens politieke verkiezingen, maar wie zijn middelbare school afmaakt, krijgt vijf stemmen en als je daarnaast ook nog een burgerschapsexamen aflegt, heb je recht op tien stemmen. Mill heeft een opvatting over ongelijk stemrecht.

- 2p **14** Leg deze opvatting van Mill uit.
Beargumenteer vervolgens met deze opvatting of je voor de invoering van bovenstaand puntenstelsel zou zijn.

De derde oplossing voor het falen van de democratie is dat de samenleving in de denkbeeldige toekomst wordt gerund zoals aandeelhouders de koers van een bedrijf bepalen: wie meer aandelen bezit, heeft een grotere stem. Hoeveel stemmen je mag uitbrengen, is afhankelijk van hoeveel geld je hebt. De rijke zakelijke elite neemt besluiten voor de rest van de bevolking, de werkgelegenheid en de economie.

- 2p **15** Leg uit dat deze staatsvorm volgens Plato vervalst:
- tot democratie, en
 - vervolgens tot tirannie.